

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget Færøudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 11. november 2010
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2010-792-1481
Dok.: MSP40886

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 11 (Alm. del), som Folketingets Færøudvalg har stillet til justitsministeren den 15. oktober 2010. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Line Barfod (EL).

Lars Barfoed

/

Jens-Christian Bülow

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 11 fra Folketingets Færøudvalg (Alm. del):

”I forlængelse af svarene på FÆU alm. del – spørgsmål 11-13 (folketingsåret 2009-10) bedes ministeren sende udvalget en redegørelse for spørgsmålet om muligheden for, at eksempelvis Færøerne vil kunne indgå i union med Danmark under den danske krone som en fri og suveræn stat (jf. Island), hvoraf det tydeligt fremgår, hvad der er sket af ændringer med betydning for fortolkningen af grundloven, herunder ændringer af §§, væsentlige lovændringer, højesteretsdomme, ændringer i folkeretten eller andre relevante forhold.”

Svar:

1. Det følger af grundlovens § 1, at grundloven gælder for alle dele af Danmarks Rige. Da Færøerne er en del af Danmarks Rige, gælder grundloven også for Færøerne.

Hvis Færøerne måtte ønske at udtræde af riget, vil dette skulle ske i overensstemmelse med bestemmelsen i grundlovens § 19, der kræver, at regeringen og Folketinget giver sin tilslutning til indskrænkninger i rigets område.

2. I 1918 indgik Island og Danmark en overenskomst, hvorefter Danmark og Island er frie og suveræne stater, forbundne ved fælles konge og ved den pågældende overenskomst, jf. overenskomstens § 1.

Inden overenskomstens indgåelse havde et flertal i Rigsdagen udtalt sig for, at der blev indledt forhandlinger med Island om forbindelsen til Danmark, og at regeringen foretog de fornødne skridt i så henseende, jf. Rigsdagstidende 1918, overordnet samling, Folketinget sp. 345 ff og Landstinget sp. 46, jf. Rigsdagstidende 1918, overordnet samling, tillæg B, sp. 25 ff.

Overenskomsten blev efterfølgende vedtaget som lov både af Island og af Danmark med titlen ”Dansk-Islandsk Forbundslov”, jf. den danske lov nr. 619 af 30. november 1918, der trådte i kraft den 1. december 1918. Lovens § 1 gentog overenskomstens § 1.

Af forbundslovens § 19 fulgte desuden bl.a., at Danmark ville meddele ”udenlandske Magter, at det i overensstemmelse med indholdet af denne forbundslov har anerkendt Island som suveræn Stat...”.

Anerkendelsen af Island som selvstændig stat skete dermed i overensstemmelse med den dagældende bestemmelse i grundlovens § 18 (senere ændret til grundlovens § 19), hvorefter kongen ikke uden Rigsdagens samtykke kunne afstå nogen del af landet.

I 1944 blev det dansk-islandske forbund efter afholdelse af folkeafstemning i Island bragt til ophør.

3. Det følger af det, som er anført i pkt. 2, at Island udtrådte af riget og opnåede selvstændighed i 1918, og at grundloven herefter ikke var gældende for Island. Det følger endvidere, at Island og Danmark efter 1918 var to selvstændige stater, der, indtil det dansk-islandske forbund blev bragt til ophør, var forbundne ved fælles konge og ved en overenskomst.

Justitsministeriet har på den baggrund forstået spørgsmålet som et spørgsmål om, hvorvidt Færøerne i et tilfælde, hvor Færøerne måtte udtræde af riget i overensstemmelse med bestemmelsen i grundlovens § 19 og opnå selvstændighed, vil kunne indgå i en union med Danmark under den danske krone som en fri og suveræn stat.

Justitsministeriet kan i den anledning oplyse, at konsekvenserne af selvstændighed er blevet overvejet i relation til Grønland i Grønlandsk-dansk selvstyrekommissions betænkning nr. 1497/2008 om selvstyre i Grønland, side 89. Der peges her på en række spørgsmål, som kan tænkes forhandlet i forbindelse med gennemførelse af selvstændighed, men hvor folkeretten ikke stiller krav om faste fremtidige samarbejder, og hvor begge parter derfor står frit. Det drejer sig om bl.a. spørgsmålene om eventuel associering med Danmark (free association) og tilknytning til Kongehuset.

Spørgsmålene om eventuel associering med Danmark (free association) og tilknytning til Kongehuset er nærmere omtalt i Udenrigsministeriets notat af 24. februar 2005 om, ”hvilke rettigheder og forpligtelser mellem Grønland og Danmark, der under alle omstændigheder ville gælde, jf. folkeretten, såfremt den grønlandske befolkning måtte beslutte sig for selvstændighed”. I notatet, der er optaget som bilag 9 til Grønlandsk-dansk selvstyrekommissions betænkning om selvstyre i Grønland, anføres bl.a. følgende:

”Associering med Danmark

Mulighederne for at skabe en ordening om fri associering mellem Grønland og Danmark kan give anledning til yderligere bemærkninger.

Hverken tidligere kolonier eller andre områder af en stat har noget folkeretligt krav på – efter at have truffet beslutning om selvstændighed – at opnå en særlig status i relation til den stat, hvorfra selvstændighed er opnået.

Med hensyn til begrebet ”fri associering” bemærkes i øvrigt, at dette næppe i folkeretten har en fast betydning. Så vidt vides har p.t. kun visse Stillehavsøer ordninger om fri associering. Dette gælder bl.a. Marshall-øernes og Cook-øernes respektive ordninger med henholdsvis USA og New Zealand¹. Disse ordninger er bl.a. karakteriseret ved, at henholdsvis USA og New Zealand varetager forsvars- og sikkerhedspolitikken og yder beskedne økonomiske tilskud til områderne. Marshall-øerne kan efter en længere periode opsige aftalen med USA, hvis det måtte være ønskeligt.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at den henvisning til *fuld selvstændighed*, *fri associering* eller *fuld integration* i moderlandet, som først blev omtalt i bilaget til FN's resolution 567 af 18. januar 1952 om territoriers ret til selvbestemmelse (og siden i en række efterfølgende resolutioner) omhandler ordninger, hvorved moderlandene kan opfylde deres forpligtelser til at lade de af resolutionen omfattede områder udøve deres selvbestemmelsesret. Resolutionen giver derimod ikke områderne krav på at opnå en fri associering, hvis dette ikke er foreneligt med moderlandets forfatning eller politik. Folkeretten indebærer således ikke nogen ret for Grønland til at opnå fri associering med Danmark.

Kongehuset

På samme måde kan der heller ikke udledes et folkeretligt krav om en ordning om fortsat tilknytning til Kongehuset. Efter Grundlovens § 5 kan Kongen ikke uden Folketingets samtykke være regent i et fremmed land. En ordning med fælles regent vil derfor i givet fald kræve Folketingets samtykke efter Grundlovens § 5.”

¹ I noten er anført følgende: ”Marshall-øernes aftale med USA er et omfangsrigt dokument, mens Cook-øernes status i realiteten er baseret på en brevveksling mellem New Zealand og Cook-øernes regering, som gradvist er blevet fortolket mere og mere i retning af selvstændighed. Marshall-øerne, der har et BNI pr. indbygger på 2.700 USD, modtager årligt ca. 54 mio. USD (2003) fra USA i direkte støtte. Cook-øerne, der har et BNI pr. indbygger på ca. 5.000 USD, modtager 4.4 mio. USD (2003) fra New Zealand i udviklingsbistand. Disse områder er på OECD's (*Development Assistance Committee's*) liste over officielle udviklingslande – hvor kun lande med BNI pr. indbygger på under ca. 10.000 USD er opført. Grønlands disponible BNI pr. indbygger er ca. 38.000 USD (ca. 27.000 USD pr. indbygger efter fradrag af statens tilskud til Grønland).